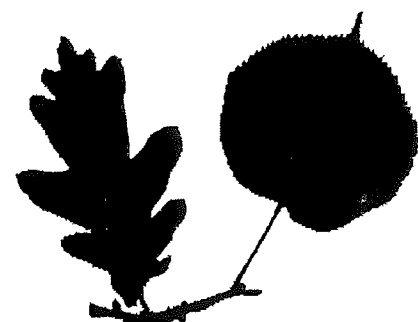

CREMATORIUM
Sint-Niklaas

30 juni 2004

De Smet Vermeulen Architecten

Ajuinlei 11 9000 Gent 09.329.42.52 fax 09.329.42.54 e-mail info@hdspv.be
Petra Decouttere, Henk De Smet, Peter Geens, Anabel Houtekier,
Paul Vermeulen

presentatie

Ingesloten door de snelweg, door wegen met vrijstaande huizen en door eerlang te verkavelen akkerland, is de begraafplaats van Sint Niklaas een autonome ruimte. Ze moet haar ruimtelijke structuur niet uit haar context putten, maar zelf aanmaken.

De ontwerper van de begraafplaats heeft hiervoor de kiemen gelegd. Door de diagonale ordening van het columbarium en het hoofdpad vergrootte hij de ervaarbare ruimtematen en wendde hij de begraafplaats af van zijn banale grenzen. Het talud met de populierenwand vormt een verre achtergrond. Door de vijver met eiland en schiereiland tenslotte schiep hij de voorwaarden om een verkleind, intiem landschap – een park – te ervaren. De gebouwen moeten deze door de aanleg aangereikte aanzetten oppakken en het latente park tot ontwikkeling brengen.

Een crematorium transformeert het menselijk lichaam van een sociaal wezen naar natuurlijke materie. De eis om dit programma in onderscheiden, ver van elkaar af gelegen gebouwen onder te brengen, maakt van dit programmatische thema een thema voor het park.

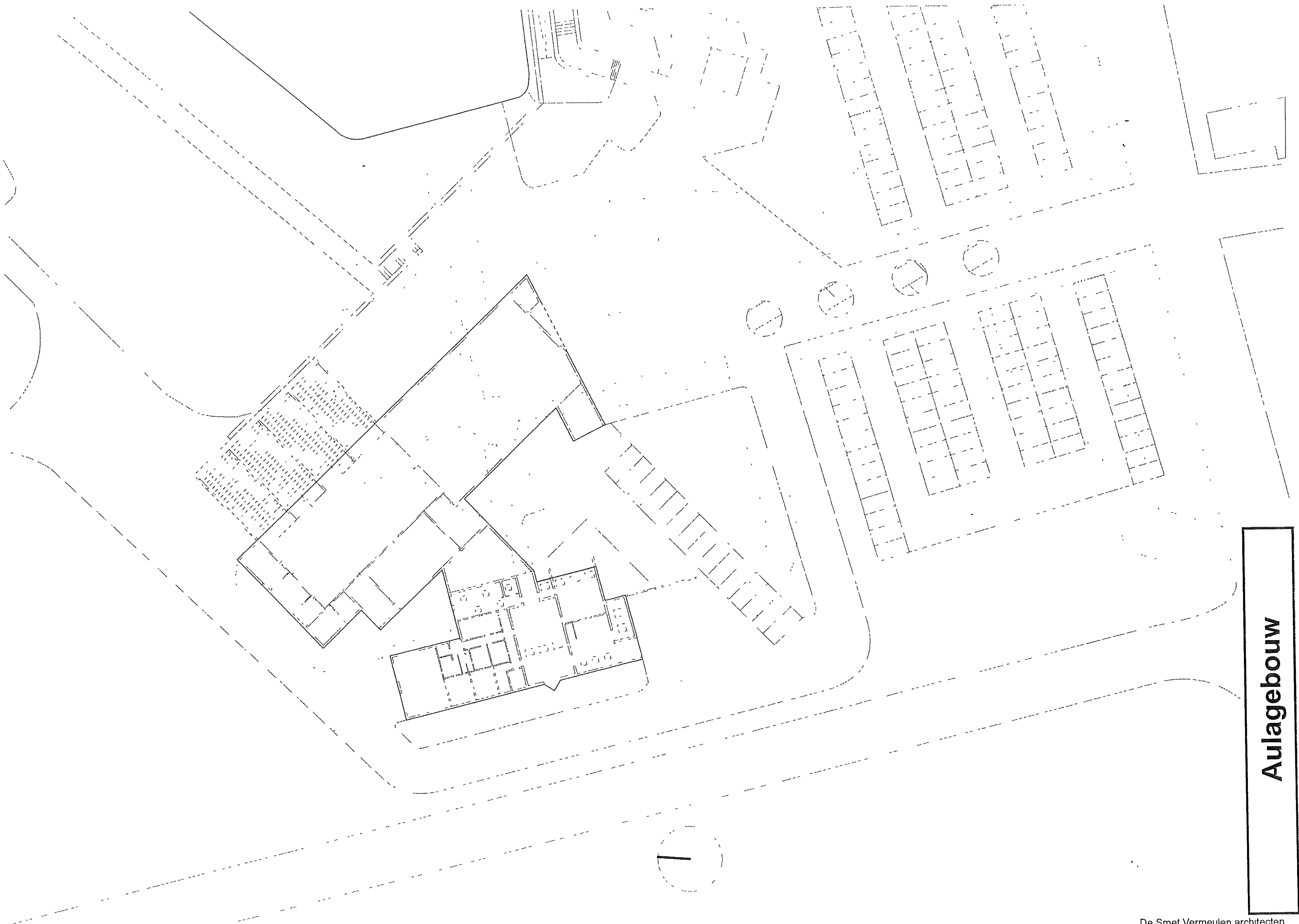
Crematorium

In het gebouw van de aula's neemt het dode lichaam, omringd door naasten en verwanten, voor het laatst deel aan een sociale gebeurtenis. In het gebouw van de ovens wordt het teruggegeven aan de natuur. In het restaurant herstellen de nabestaanden zich van het afscheid en nemen ze de draad van hun leven, voortaan zonder de gestorvene, weer op. De afstanden tussen deze gebouwen en de indrukken die het landschap aanbiedt helpen de nabestaanden om deze gemoedsbewegingen te doorlopen.

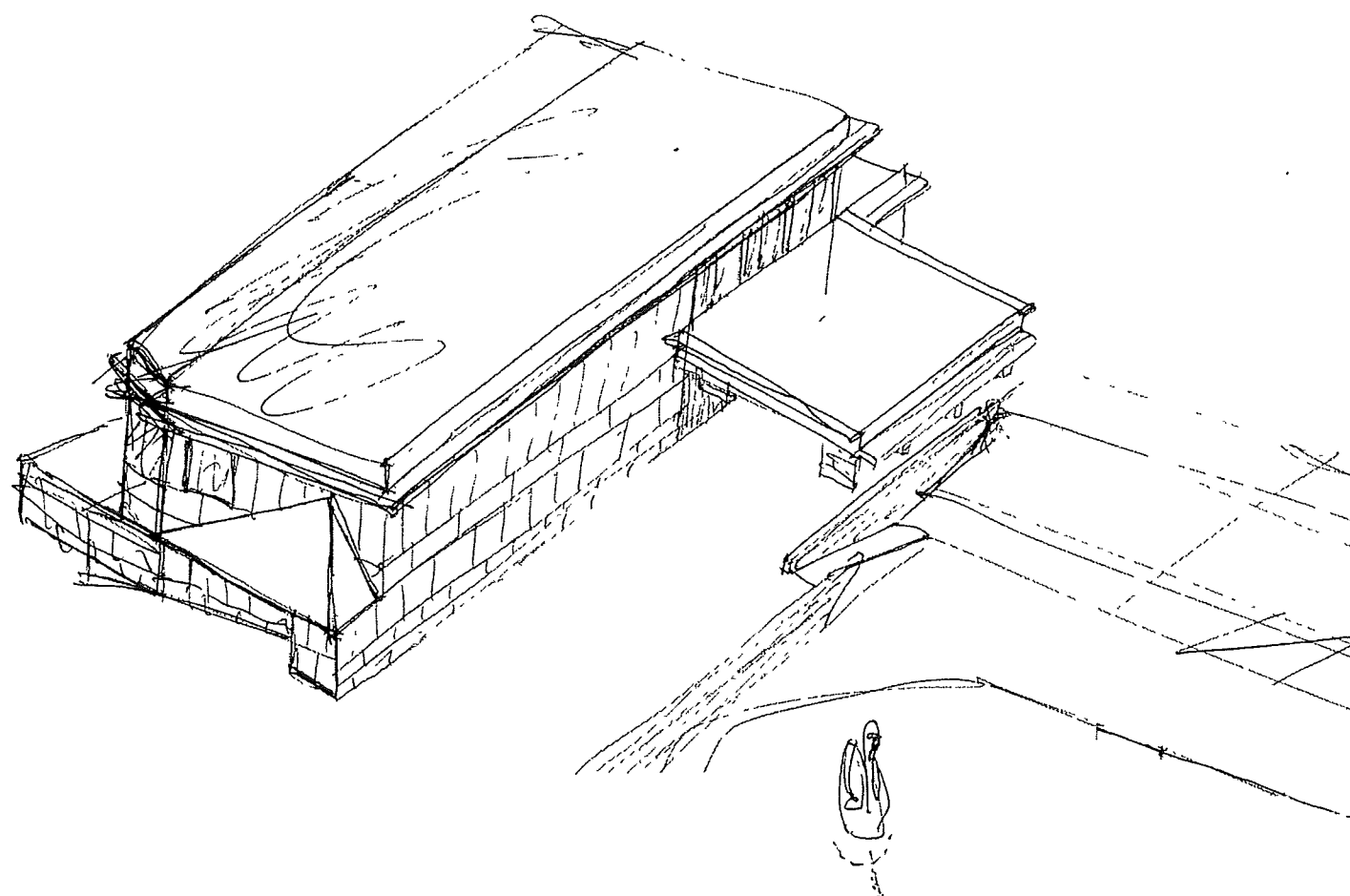
Wij willen drie karaktervolle gebouwen maken die allen anders zijn omdat ze aan andere psychologische behoeften beantwoorden. Naast karaktervol moeten ze ook discreet zijn. Ze moeten de gevoelens die de maatschappij bij het afscheid van een dode verwacht ondersteunen, maar niet opdringen. Ook een zingeving van de dood mag niet opgedrongen worden: dat is een doorslaggevend verschil met religieuze gebouwen. De architectuur moet dus psychologisch attent en filosofisch terughoudend zijn.

- 1 Aulagebouw
- 2 Bestaand dienstgebouw
- 3 Ovengebouw
- 4 Columbarium
- 5 Cafetaria

Aulagebouw

Is de aanleg van de begraafplaats inspirerend, de huidige inkompartij is ongericht. De monumentaliteit ervan staat in geen verhouding tot de praktijk van het toekomen – men stapt van de bus of laat zijn auto op de parkeerplaats achter – en vindt geen aansluiting bij de intiemere schaal van de begraafplaats. Met het aulagebouw kan deze situatie gecorrigeerd worden.

Dit aulagebouw heeft een ruimere rol te spelen dan uit zijn programma blijkt. Door zijn prominente plaats aan de ingang is het niet enkel de plek waar plechtigheden voorafgaand aan een crematie plaatsvinden, maar verbeeldt het ook de ingang van de begraafplaats. Zijn publieke, uitnodigende karakter richt zich niet alleen tot de menigte die naar een afscheidsplechtigheid komt, maar evengoed tot de individuen die de begraafplaats bezoeken.

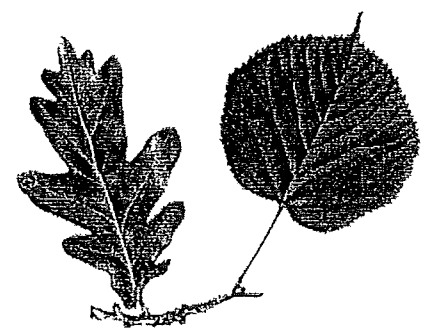
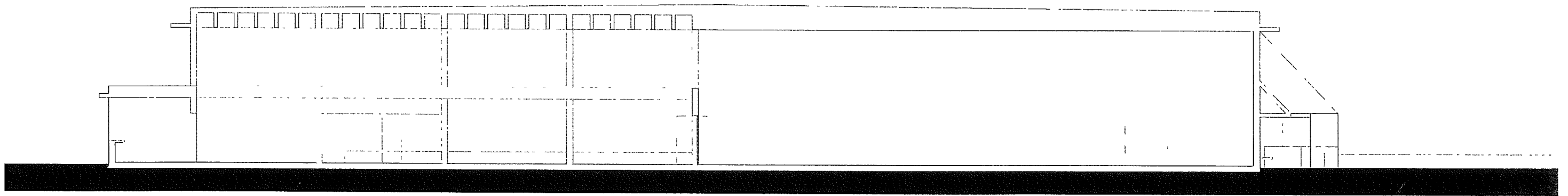
Het aulagebouw vat post voor het huidige dienstgebouw; daar kunnen met de overbodig geworden aula de tekorten aan ruimte – bijvoorbeeld voor werkplaats of kleedruimte – verholpen worden. De gevels in grote, gladde, heldere natuursteen platen worden ingelijst of doorsneden door luifels en kroonlijsten van wit geverfd glad beton.

Is de zijgevel met een bushalte naar de ingang gekeerd, dan schikt de voorgevel zich naar de diagonale ordening van hoofdpad en vijver. Van de ingang belandt men zijwaarts op het voorplein, vanwaar men de begraafplaats overschouwt. Men kan afdalen naar de vijver, doorlopen naar het restaurant, het columbarium betreden of het hoofdpad van de begraafplaats kiezen, onder een grote, het voorplein overhuivende luifel door. Deze luifel is de poort naar de begraafplaats en de verzamelplek voor de menigte die een plechtigheid wil bijwonen.

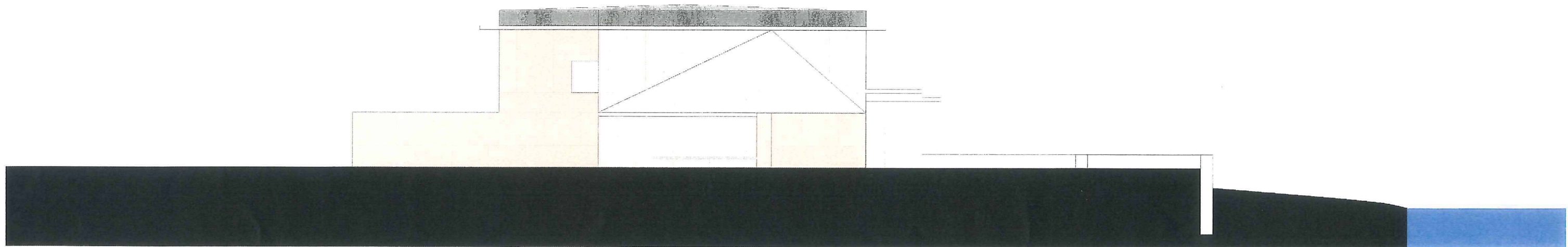
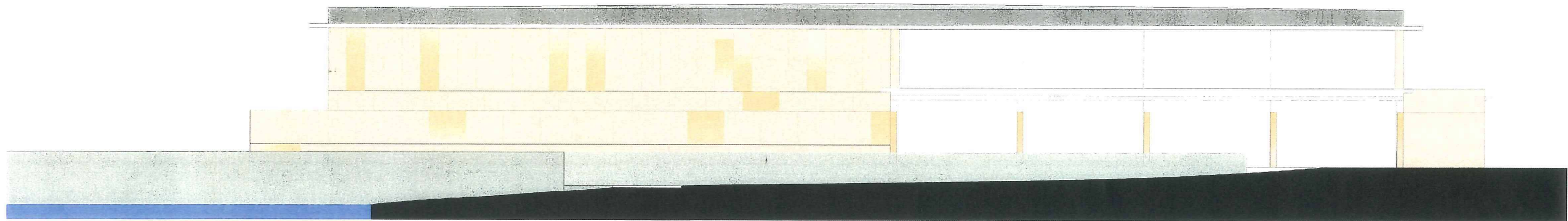
De luifel wordt binnen verdubbeld door de grote hall. Helderheid en overzichtelijkheid overheersen. De aula's en de aangrenzende familiekamers vormen twee zijden, de kantoren, spreekkamers en toiletten de derde, de overluidende ingangen de vierde. Boven de lage ruimtes laten glazen gevels overvloedig daglicht toe. Dit daglicht – hoog licht afkomstig van een sociale verzamelplaats – dringt de grote aula binnen. Het witte interieur registreert het in sterkte afnemende licht. Bovendien heeft de aula een lang, laag raam naar een kleine tuin. De aula dringt geen bepaalde inrichting, geen bepaald ritueel op; men kan het uitzicht of de afzondering opzoeken, in de lange richting voor of in de korte richting rondom een spreker plaats nemen.

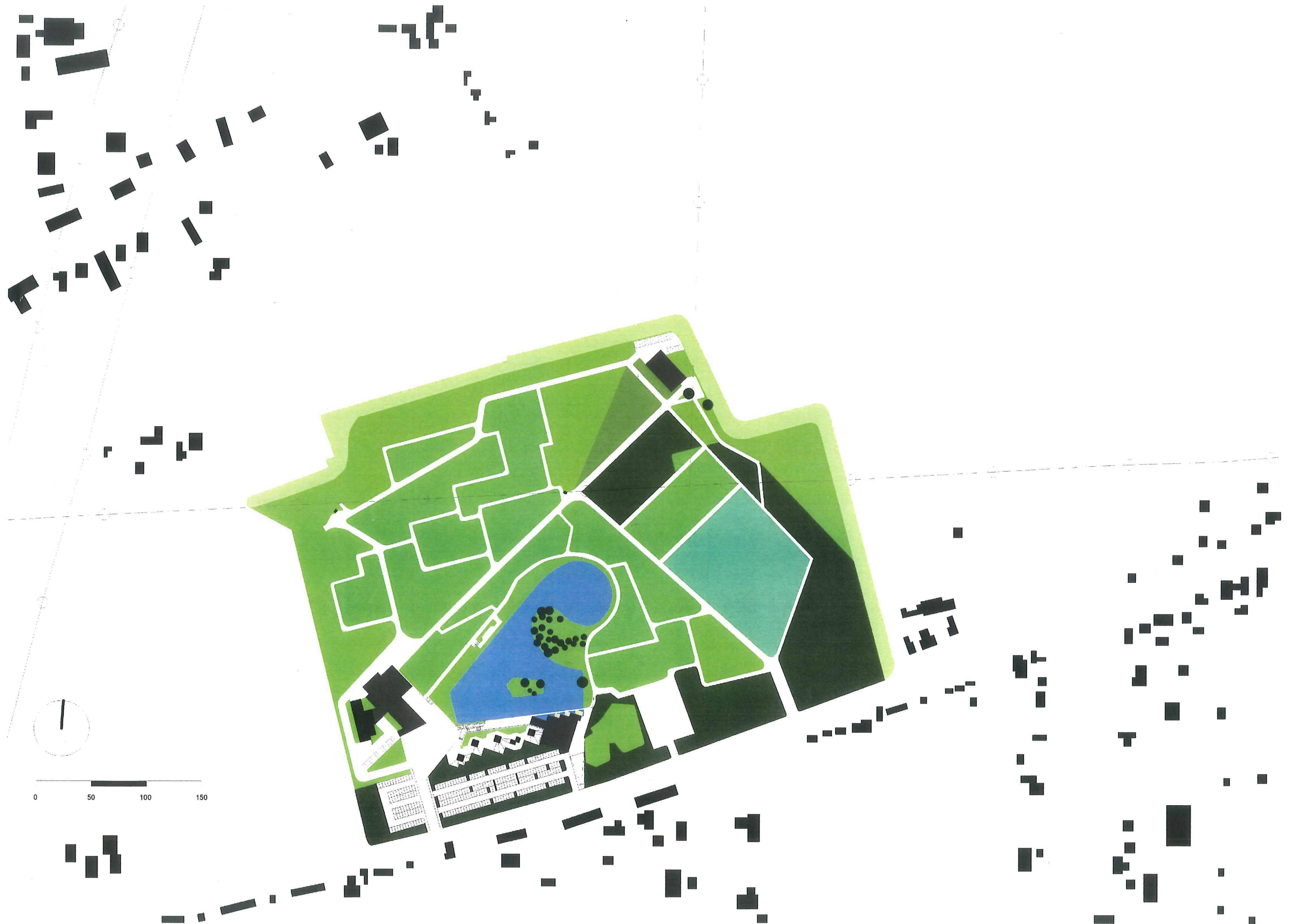
Bij het verlaten van het gebouw bevindt men zich weer onder de luifel voor het hoofdpad van de begraafplaats. Ver weg, aan het eind van het pad, tegen een achtergrond van populieren, onderscheidt men het ovengebouw. Het sociale leven van het dode lichaam is nu ten einde, het moet nu teruggegeven worden aan de natuur.

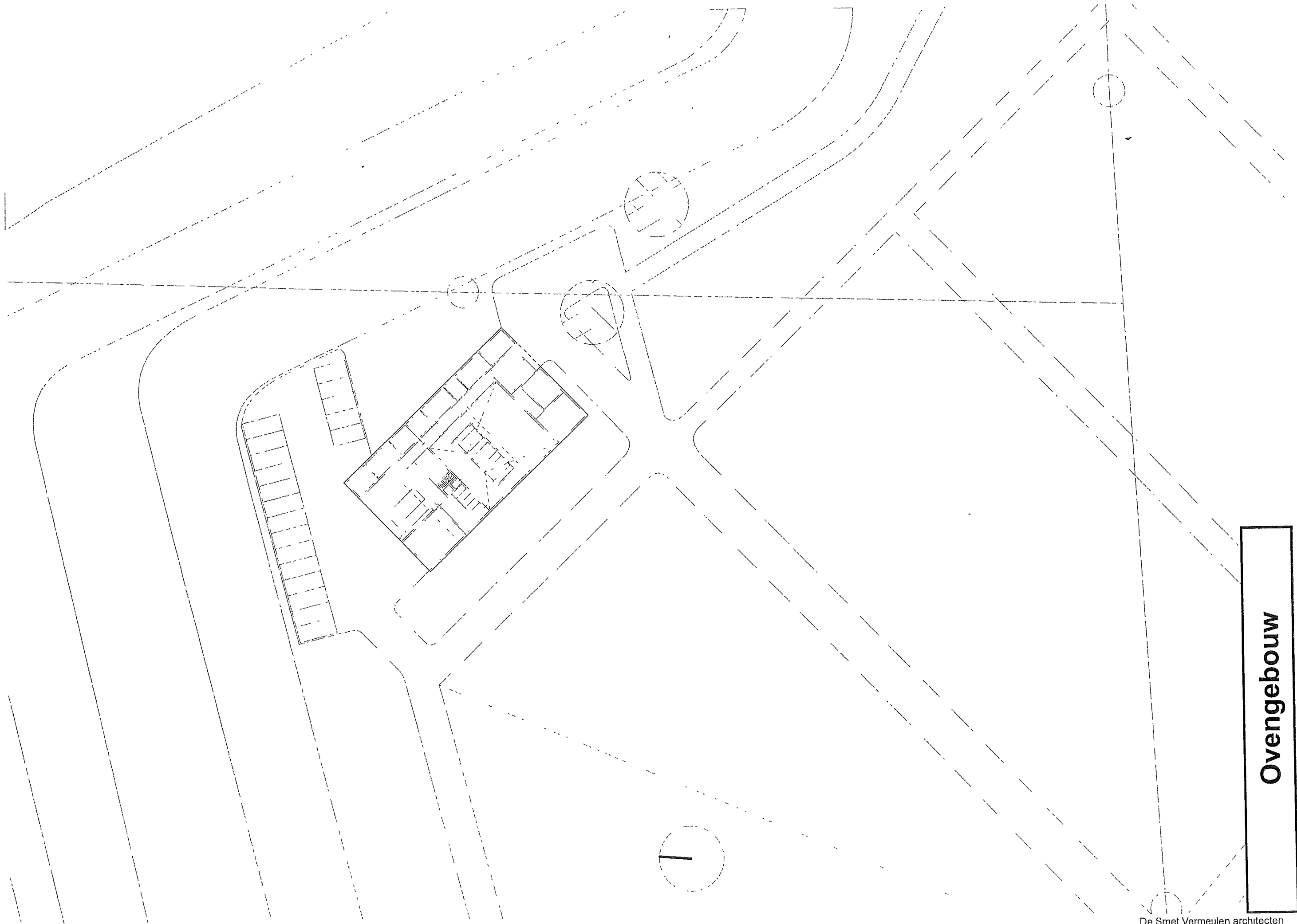

De Smet Vermeulen architecten

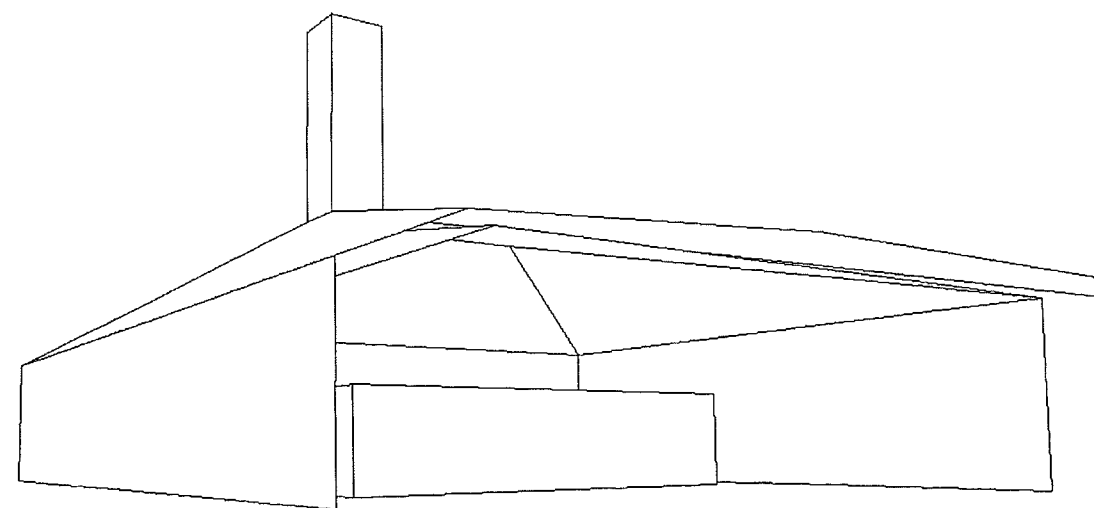
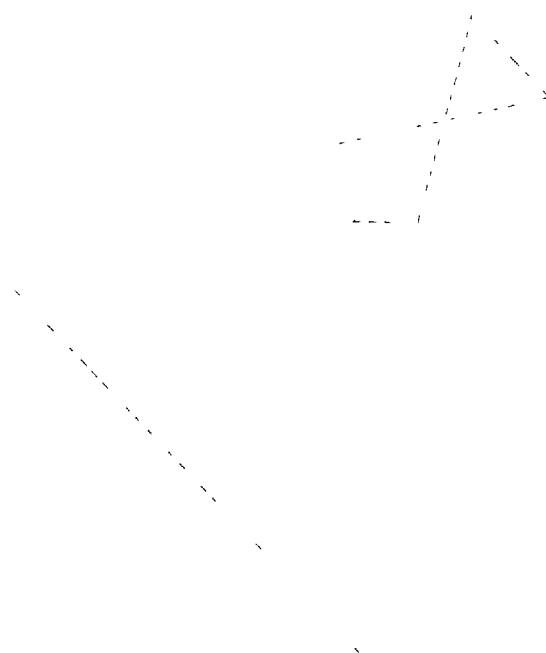

Ovengebouw

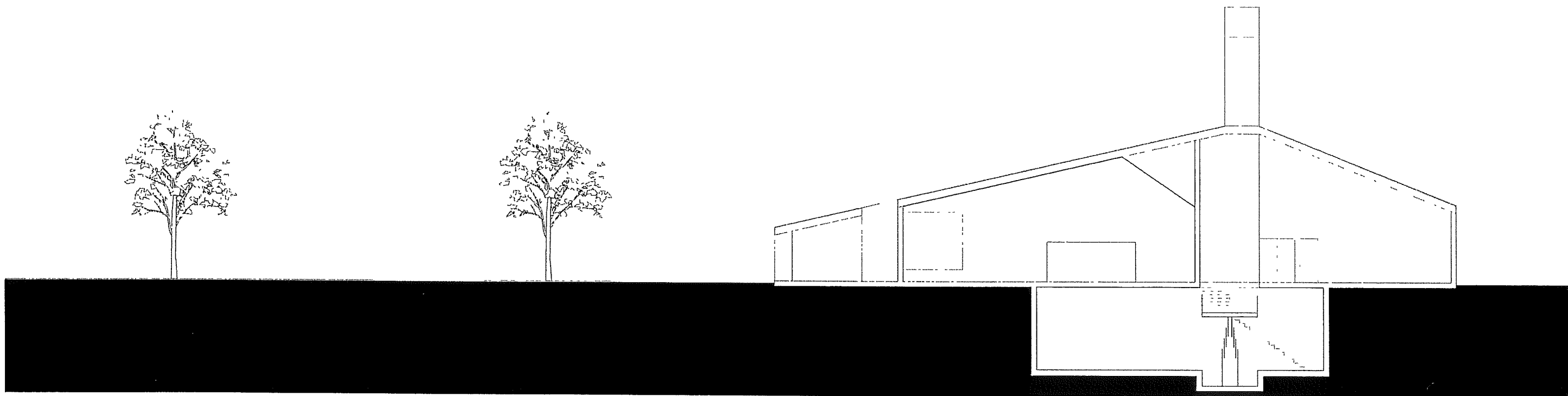

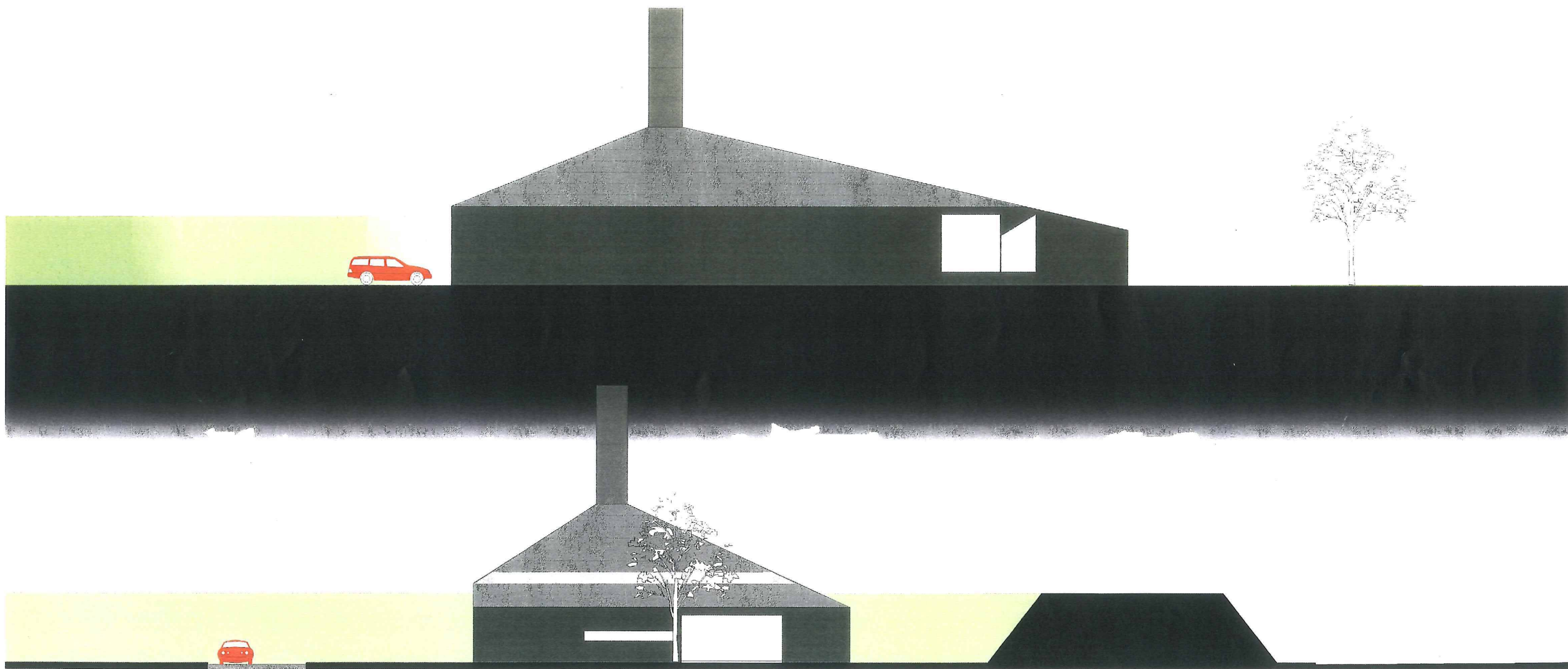
- 1 Bureau betalingen
- 2 Wachtruimte BO
- 3 Elektriciteitsborden
- 4 Kleedkamer personeel
- 5 Eetplaats personeel
- 6 EHBO lokaal
- 7 Bureau verantwoordelijke
- 8 Sanitair
- 9 Inkom
- 10 Ovenruimte
- 11 Schaarlift naar filter-ruimte
- 12 Losplaats
- 13 Magazijn+garage
- 14 Koelkamer
- 15 Familiekamer
- 16 Aula

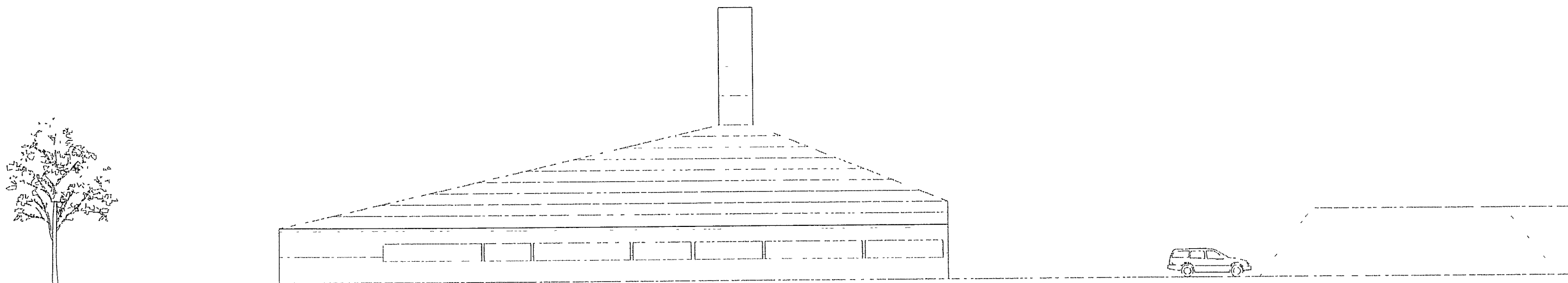
(1)

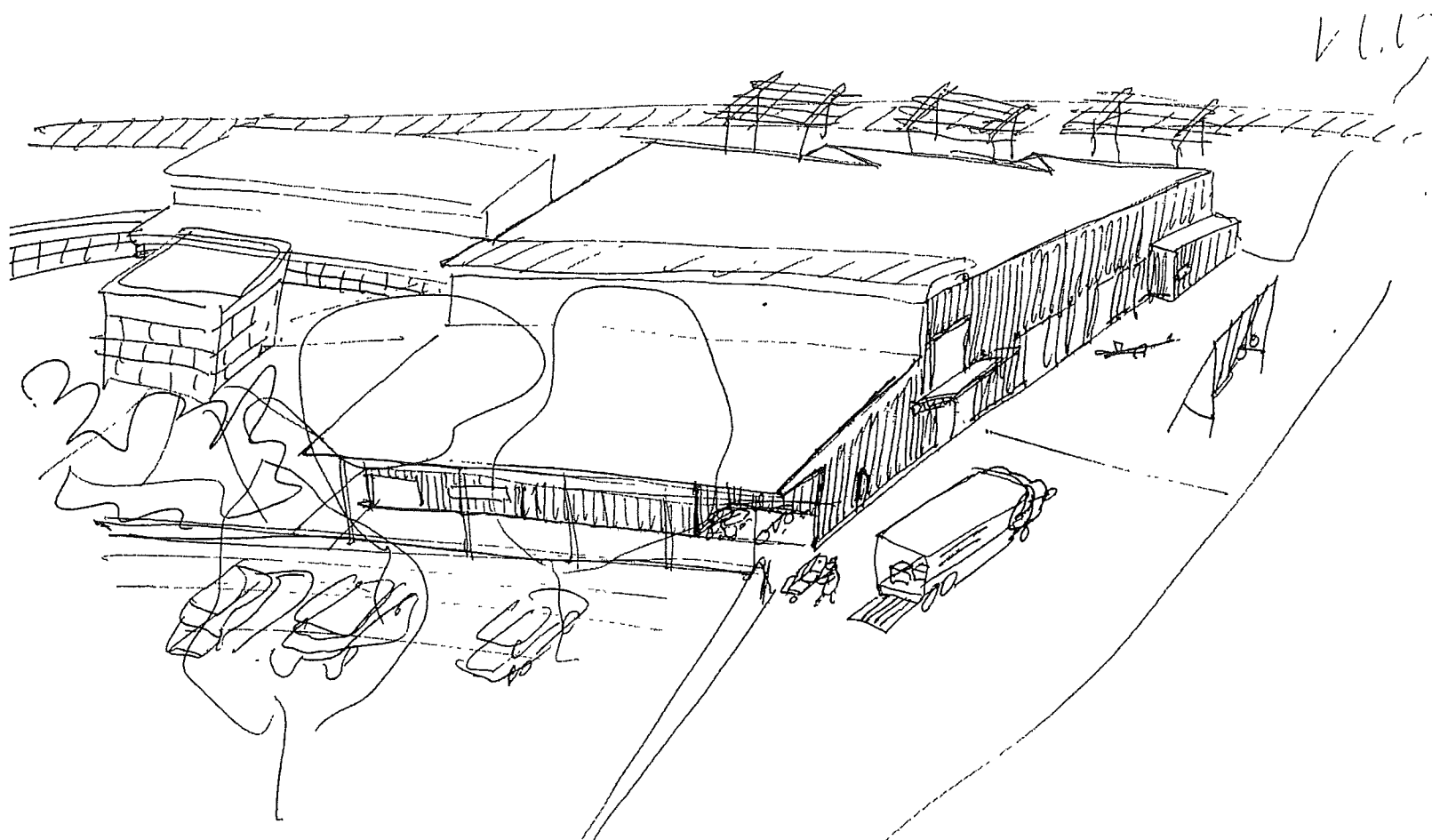

kelder

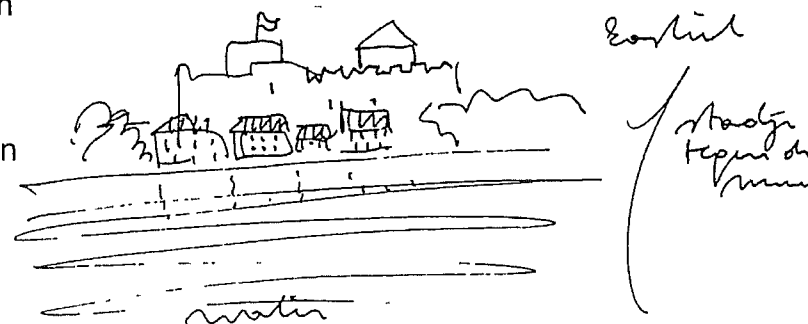

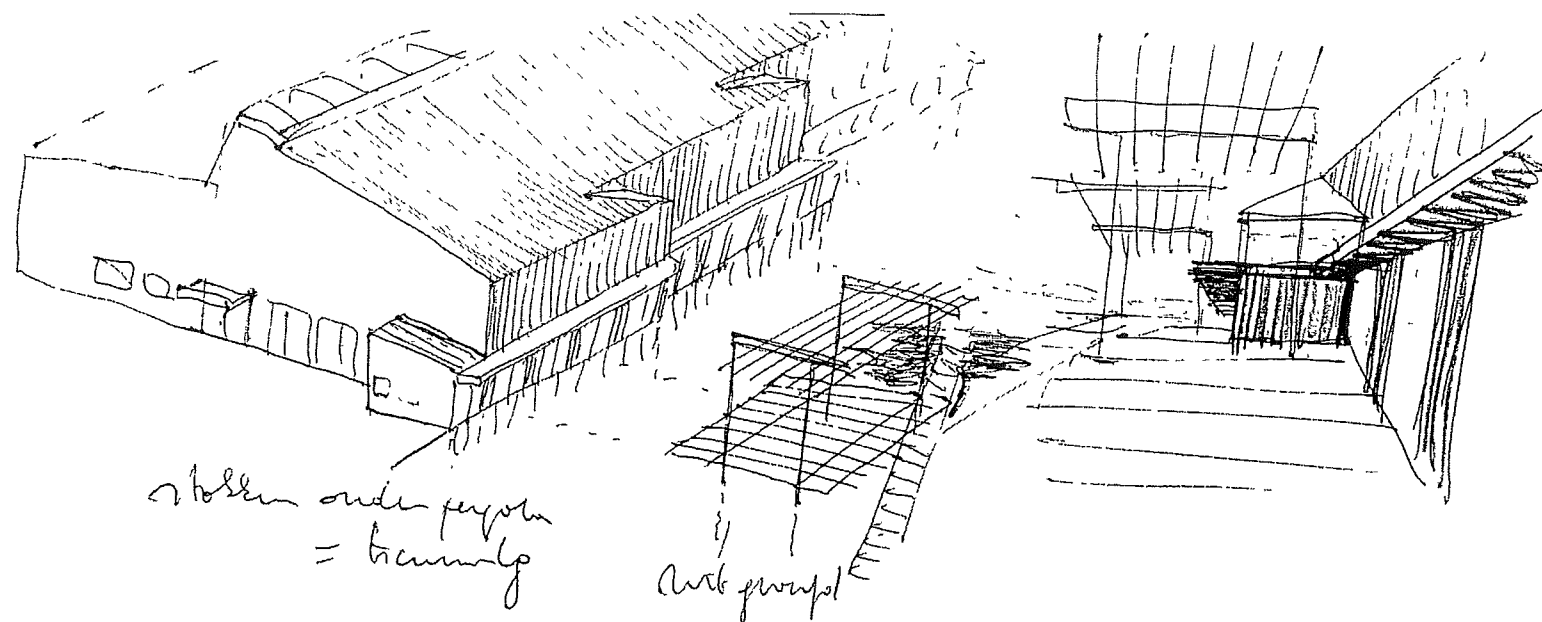

Met vele porte-fenêtres, gevels in geverfde planken, hoge daken in geprepatineerde zinken golfplaat en lage kroonlijsten die het hemelwater in de vijver lozen evoceert het restaurant een groot boothuis. Het krijgt de lieflijkste plek van het park. Het zit lager dan de andere gebouwen en de meeste paden, ongeveer een meter boven het water, dat tot tegen de gekartelde gevel vloeit. De kartelingen geven elke eetkamer privacy; ze hebben alle een eigen terras met pergola, als een staketsel in het water gebouwd. Vanuit de eetkamer en het terras kijkt men uit op het tafereel gevormd door het eilandje, het met lage, bloesemende bomen aangeplante schiereiland en zijn baai, waar een treurwilg over het water leunt. Doordat men lager zit, overschouwt men de situatie niet, zoals vanop het voorplein, maar voelt men er zich in opgenomen.

Het restaurant en in het bijzonder de cafetaria worden aangebouwd tegen een keermuur, die het hogere niveau van het columbarium beschermt. Aan de hooggelegen zijde neemt de keermuur de vorm aan van een urnenmuur. De ingetogen, meditatieve sfeer die het columbarium vereist en de meer ontspannen sfeer van het cafetaria zijn elkaar even nabij, en van elkaar even sterk gescheiden als het intra en extra muros van een burcht.

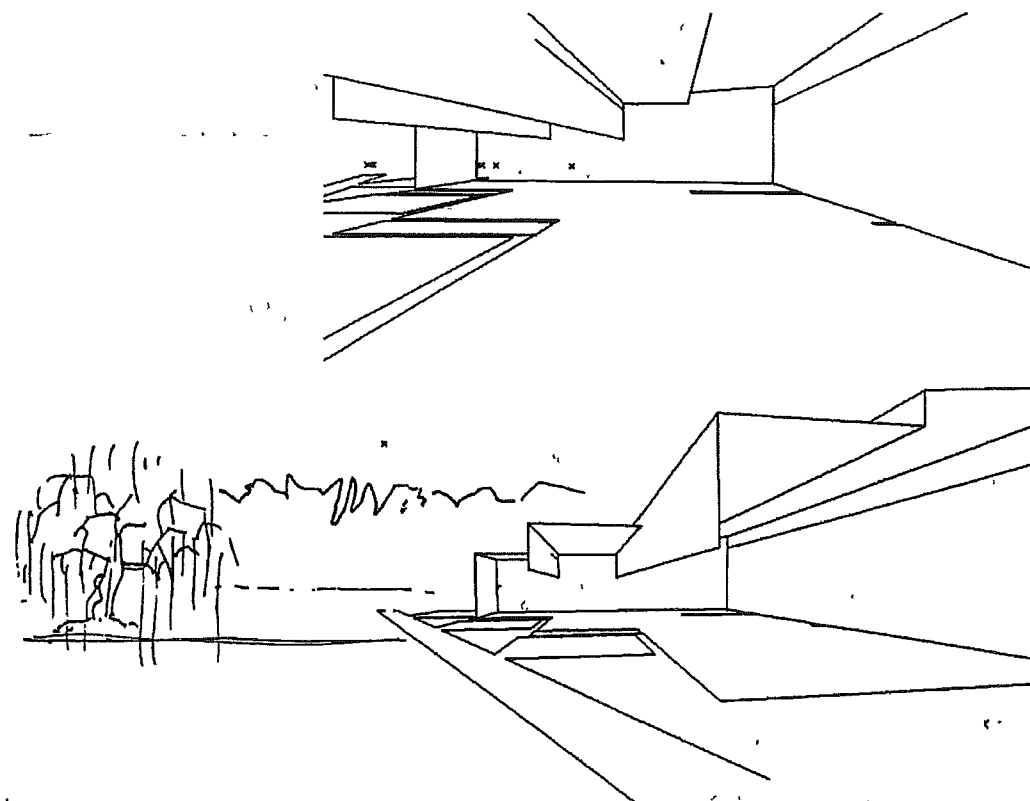

Vanaf het voorplein van de begraafplaats, naast de ingang van het columbarium, daalt men af naar de oever van de vijver. Waar het pad verbreedt is er ruimte voor een terras. Voor het terras slaat het doorgaande pad af en zet zich als een houten steiger over de vijver voort. Men kan de eetkamers op twee wijzen bereiken: op een intieme en op een meer publieke wijze. De eerste wijze gaat via het steigerpad: men komt over het terras via een sas rechtstreeks de toegewezen eetkamer binnen. De tweede wijze gaat via de cafetaria, waar men inlichtingen vraagt aan de bar en in de centrale gang de juiste deur aangewezen wordt. Deze gang, breed genoeg om bezoekers en kelners elkaar te laten kruisen, is niet van het cafetaria gescheiden. Zo wordt een compact en beheersbaar gebouw gecreëerd, waar één voor de hand liggend informatiepunt – de bar – volstaat en een publieke sfeer heerst.

De eetkamers hebben een gemeenschappelijke architectuurtaal, maar andere ruimtelijke verhoudingen, zodat men gemakkelijk de eigen kamer herkent. Eén kamer is verder opdeelbaar om ook een klein gezelschap (minder dan twintig personen) te kunnen ontvangen. Grenzend aan een privé terras en door deuren gescheiden van de publieke sfeer van de cafetaria kan het gezelschap zich na de maaltijd ongedwongen over de ruimte en over de verschillende sferen verdelen. Voor de kinderen is aan het eind van de gang een speeltuin, nauwelijks zichtbaar vanaf de begraafplaats. Voor wie de wandeling naar het restaurant niet aankan is deze "achterdeur" ook met auto of taxi bereikbaar, langs een licht aflopende dienstweg die ook voor leveringen wordt gebruikt.

Met alle vouwwanden geopend ontstaat diagonaal een grote ruimte, verdeeld door hangende wanden (de hoofdbalken) en houten balkenlagen met planken zolderingen. Het is een gearticuleerde, akoestisch gedempte ruimte van gemiddeld 3,60 m hoog, die in kleine stappen afdaalt van het bovenlicht van de centrale gang naar de porte-fenêtres aan de terrassen op het water.

De laatste etappe in de wandeling door het park gaat over het water, of langs het terras van het cafetaria, terug naar het voorplein, waar men op de bus wacht of op de parkeerplaats zijn auto opzoekt.

studie interieur cafetaria / restaurant

